

A szándék tisztasága és a „projekció”

Ijun Smirát HáLáson

Szántó-Vármagy Binjomin Zeév, 2014.01.05

Mottó:

„Mindenik embernek a lelkében dal van és a saját lelkét hallja minden dalban. És akinek szép a lelkében az ének, az hallja a mások énekét is szépnek.”

(Babits Mihály)

1. A konstruktív láson hárá feltételei – Choféc Cháim - Láson Hárá 10:2

<p>1. Saját maga lássa az adott dolgot, nem pedig másoktól hallotta. Hacsaknem világossá vált számára utólag, hogy a dolog igaz.</p>	<p>א שִׁירָאָה זֶה הַדְּבָר בְּעֵצְמוֹ, וְלֹא עַל יְדֵי שְׂמִיעָה מֵאַחֵרִים, אִם לֹא שֶׁנִּתְבָּרַר לוֹ אַחֵר כְּדֹ, שֶׁהַדְּבָר אֲמֵת.</p>
<p>2. Nagyon vigyázzon, nehogy azonnal eldöntse magában az ügyet, hogy az lopás, csalás, vagy károkozás, vagy ilyesmi dolog. Hanem vizsgálja meg alaposan az ügy lényegét, hogy az a halacha szerint is az adott kategóriába tartozik-e.</p>	<p>ב שִׁיזָהָר מֵאֵד, שֶׁלֹּא נִחְלִיט תִּכְרֹף אֶת הָעֵנָן בְּדַעְתּוֹ לְגַזֵּל וְעֵשֶׂק אוֹ לְהִזָּק וְכִינִיאָא בְּזָה, רַק יִתְבּוֹנֵן הֵיטֵב אֶת עֵצֶם הָעֵנָן, אִם הוּא עַל פִּי דִין בְּכֻלָּל גָּזֵל אוֹ הִזָּק.</p>
<p>3. Feddje meg a vétkest mindenekelőtt, finom beszéddel. Talán fog sikerülni, és megjavítja útjait. És ha nem hallgat rá, akkor tudassa a többiekkel annak az embernek a bűnét, hogy mit követett el szándékosan a másik ellen. (Ha viszont tudja, hogy nem fog használni a feddése, akkor ld. lentebb a 10:7-es pontban.)</p>	<p>ג שְׂיוֹכִיחַ אֶת הַחוּטָא מִתְחֵלָה וּבְלָשׁוֹן רַכָּה, אוֹלֵי יוֹכֵל לְהוֹעִיל לוֹ, וְיִיטִיב עַל יְדֵי זֶה אֶת דְּרָכָיו, וְאִם לֹא יִשְׁמַע לוֹ, אִזּוֹ יוֹדִיעַ לְרַבִּים אֶת אֲשַׁמַּת הָאִישׁ הַזֶּה, מֵהַ שְׁהִיזֵד עַל רַעְהוֹ. (וְאִם יוֹדֵעַ בּוֹ, שֶׁלֹּא יִקְבֹּל תּוֹכַחְתּוֹ, יִבְאֵר לְקַמּוֹ, אִם יִרְצֶה ה', בְּסַעֲיָף ז').</p>
<p>4. Ne nagyítsa fel a vétket.</p>	<p>ד שֶׁלֹּא יִגְדִיל הָעוֹלָה יוֹתֵר מִמֶּה שֶׁהִיא.</p>
<p>5. A szándéka építő legyen (ld. lentebb a 10:4-es pontban), és nem az, hogy – amitől I-ten óvjon – öröme legyen abból a sérülésből, amit ő okoz ezzel a másiknak, és ne gyűlöletből mondja, ami már korábbról megvan.</p>	<p>ה שְׂכִינּוֹ לְתוֹעֵלַת, וְכִמוֹ שֶׁנִּבְאֵר לְקַמּוֹ בְּסַעֲיָף ד', וְלֹא לְהַנּוֹת, חֵס וְשָׁלוֹם, מִהַפְּגַם הַהוּא, שֶׁהוּא נוֹתֵן בְּחִבְרוֹ, וְלֹא מֵעַד שֶׁנֶּאֱמַר, שְׂיִישׁ לוֹ עֲלֵיו מִכְּבָר.</p>
<p>6. Ha el tudja érni magát a konstruktív célt más módon, úgy, hogy nem szükséges elmondania róla a láson hárá, akkor mindenképpen tilos elmondania.</p>	<p>ו אִם הוּא יָכוֹל לְסַבֵּב אֶת הַתּוֹעֵלַת הַזֹּאת גּוֹפֵא בְּעֵצָה אַחֵרַת, שֶׁלֹּא יִצְטָרֵךְ לְסַפֵּר אֶת עֵנָן הַלָּשׁוֹן הַרַע עֲלָיו, אִזּוֹ בְּכֻלָּ גְּוִנֵי אֶסוּר לְסַפֵּר.</p>
<p>7. Ne okozzon az elmondása által nagyobb kárt a megítéltnak mint a törvény szerint érdemelne, abban az esetben, ha rabbinikus bíróság előtt tanúskodnának ellene. (Ennek részleteit ld. Rechilut szabályai 9. fejezetében.)</p>	<p>ז שֶׁלֹּא יִסּוּבֵב עַל יְדֵי הַסַּפּוּר הַזֶּק לְהַנְדּוֹן יוֹתֵר מִכִּפְּי הַדִּין, שֶׁהִיא יוֹצֵא, אֵלּוּ הוּעַד עֲלָיו בְּאִפְּסָן זֶה עַל דְּבָר זֶה בְּבֵית דִּין, וּבְאוּר דְּבָר זֶה עֵינֵן לְקַמּוֹ בְּהַלְכוֹת רְכִילוּת בְּכֻלָּ ט', כִּי שֶׁם מִקוּמוֹ.</p>

2. A tiszta szándék – Choféc Cháim - Láson Hárá 10:3

<p>És mindez igaz akkor, hogyha aki látja, jobb nála. Viszont ha ő maga is vétkes, és neki is ugyanaz a hibája mint a másiknak, akkor tilos közzétennie. Mert az ilyen embert nem a jóság és a félelem motiválja a közzétételben, hanem örülni a másik szerencsétlenségének, és megvetni őt ezzel.</p>	<p>וְכָל זֶה אִם הוֹרָאָה טוֹב מִמּוֹנֵי, אֲבָל אִם הוּא חוּטָא כְּמוֹתוֹ, וְגַם הוּא חוֹלָה בְּעֵבְרוֹת הָאֵלֶּה כְּמוֹהוּ, הֵרִי זֶה אֶסוּר לְפָרְסָמוֹ. כִּי אִישׁ כְּזֶה, אִין פְּנִיתוֹ בְּגִלּוֹתוֹ מִסִּתְרָיו לְטוֹבָה וְלִירְאָה, כִּי אִם לְשִׂמְחָה לְאִיד וּלְבִזְאוֹתוֹ בְּזָה.</p>
<p>Erről az esetről lett mondva: „És megbosszulom Jezreél vérét Jéhu házában” (Hoséa 1:4). Annak ellenére, hogy Jéhu micvát teljesített, amikor kiirtotta Ácháv házát Jezreélben, hiszen egy próféta parancsolta neki meg. Sőt, ezért kapta meg a királyságot 4 nemzedékig, ahogyan írva van: „Mivel szívem szerint cselekedtél Ácháv házával, negyedikziglen ülnek fiaid Izrael trónján” (Királyok 2., 10:30). Mindezzel együtt végül számon lett rajta kérve Ácháv vére, mivel ő maga is bűnös volt.</p>	<p>וְכִבֵּר נֵאֱמַר בְּעֵינֵי זֶה {הוֹשַׁע א' ד'}: "וּפְקַדְתִּי אֶת דְּמֵי יִזְרְעֵאל עַל בֵּית יְהוּא", הִנֵּה כִי אֶף עַל פִּי שְׁעֵשָׂה יְהוּא מֵעֵנָה בְּהַכְרִיתוֹ אֶת בֵּית אַחָב בְּיִזְרְעֵאל, כִּי נִצְטָוָה כֵּן עַל יְדֵי מִבְּיָא, וְנִתְּנָה לוֹ עֲבוּר זֶה מְלוּכָה עַד אַרְבַּעַה דּוֹרוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר {מַלְכִים ב"ב ל'}: "וַעַן אֲשֶׁר כָּלְבָבִי עָשִׂיתָ לְבֵית אַחָב, בְּנֵי רַבְעִים יֵשְׁבוּ לְךָ עַל כִּסֵּא יִשְׂרָאֵל", בְּכֻל זֹאת נִפְקֵד עֲלָיו לְבִסוּף דְּמֵי אַחָב, מִפְּנֵי כִי גַם הוּא הִקָּה רַב פְּשָׁע.</p>

3. Eliézer és Rebeka – Mózes 1., 24:22-23

<p>És történt, hogy amikor a tevék befejezték az ivást, vett a férfi egy arany orrkarikát, fél sékel súlyút, és két karperecet a kezére, tíz arany sékel súlyúakat. És mondta: kinek a lánya vagy? Mondd meg, kérlek! Vajon van-e atyád házában hely nekünk megszállni?</p>	<p>וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כָּלוּ הַגְּמָלִים לִשְׁתוֹת וַיִּקַּח הָאִישׁ נֶזֶם זָהָב בְּקַע מִשְׁקָלוֹ וּשְׁנֵי צְמִידִים עַל יְדָיָה עֲשָׂרָה זָהָב מִשְׁקָלָם. וַיֹּאמֶר בֵּת מִי אֵתָּה הַגִּידִי נָא לִי הַיֵּשׁ בֵּית אַבִּיךָ מִקּוֹם לָנוּ לָלוֹן.</p>
---	--

4. Eliézer elmeséli Lábánnak – Mózes 1., 24:47

<p>És megkérdeztem őt, és mondtam: kinek a lánya vagy? És mondta: Betuél, Náhor fiának a lánya, akít Milká szült neki. És tettem az orrkarikát az orrára és a karperecet a kezére.</p>	<p>וַאֲשַׁאל אֹתָהּ וַאֲמַר בֵּת מִי אֵתָּה וַתֹּאמֶר בֵּת בְּתוּאֵל בֶּן נַחוֹר אֲשֶׁר יִלְדָה לוֹ מִלְכָּה וְאִשֶׁם הַנְּזֵם עַל אִפָּהּ וְהַצְּמִידִים עַל יְדָיָהּ.</p>
--	---

5. Rási (ugyanott)

<p>És megkérdeztem ... és tettem. Megváltoztatta a sorrendet, mivel ő először adta, azután kérdezett. Hanem [azért tette], hogy ne fogja szaván, mondván: hogy adhattad neki úgy, hogy még azt sem tudtad, kicsoda ő?</p>	<p>ואשאל ואשים. שנה הסדר, שהרי הוא תחלה נתן ואחר כך שאל, אלא שלא יתפשוהו בדבריו ויאמרו היאך נתת לה, ועדיין אינך יודע מי היא:</p>
---	---

6. Aki mást érvénytelenít, a saját hibájával érvényteleníti – Kidusin 70a

<p>Egy Neherdá-i ember bement a henteshez Pumbeditában. Mondta: adj nekem húst! Mondták neki: várj, amíg Ráv Jehudá bár Jechezkél küldöttje kap, és utána kapsz. Mondta: ki ez a Jehuda bár Sviszkél („falánk”), hogy előrébb van nálam?</p>	<p>הוא גברא דמנהרדעא דעל לבי מטבחיא בפומבדיתא אמר להו הבו לי בישרא אמרו ליה נטר עד דשקיל לשמעיה דרב יהודה בר יחזקאל וניתיב לך אמר מאן יהודה בר שויסקאל דקדים לי דשקל מן קמאי</p>
<p>Elmentek és elmondták Ráv Jehudának, aki kiátkozta. Elmondták neki, hogy gyakran hívja az embereket „rabszolgának”. Bejelentette róla, hogy ő a rabszolga.</p>	<p>אזלו אמרו ליה לרב יהודה שמתיה אמרו רגיל דקרי אינשי עבדי אכריו עליה דעבדא הוא</p>

7. Gyanús családok, tilalmas házasságok – Sulchán Áruach, Even HáEzer 2:2

<p>Minden családról feltehetjük, hogy kóser, és szabad feleségül venni vizsgálat nélkül. Mégis, ha azt látjuk, hogy két család állandóan veszekszik, ha látunk egy családot, ahol mindig vitatkoznak, vagy egy embert, aki mindenkivel állandóan vitázik, és különösen szégyentelen, akkor gyanakszunk rájuk [a származásukra], és helyes eltávolodni tőlük, mert ezek jelei a tilalmasságnak.</p>	<p>כל המשפחות בחזקת כשרות, ומותר לישא מהם לכתחלה, ואעפ"כ אם ראית ב' משפחות שמתגרות זו בזו תמיד, או ראית משפחה שהיא בעלת מצה ומריבה תמיד, או ראית איש שהוא מרבה מריבה עם הכל ועז פנים ביותר, חוששין להם וראוי להתרחק מהם, שאלו סימני פסלות הם.</p>
<p>Hasonlóan, aki mindig mások származását vitatja, rágalmoz családokat vagy egyéneket, és azt mondja róluk, hogy <i>mámzerek</i>, akkor gyanakszunk, hogy ő a <i>mámzer</i>. Ha azt mondja, hogy rabszolgák, akkor gyanakszunk, hogy ő rabszolga, mert mindenki, aki mást érvénytelenít, a saját hibájával érvényteleníti.</p>	<p>וכן כל הפוסל אחרים תמיד, כגון שנותן שמץ במשפחות או ביחידים ואומר עליהם שהם ממזרים, חוששין לו שמא ממזר הוא. ואם אומר להם שהם עבדים חוששים לו שמא עבד הוא, שכל הפוסל במומו פוסל.</p>

8. Projekció – Wikipédia

<p>A pszichológiai projekciót Sigmund Freud úgy fogalmazta meg az 1900-as években mint egy védekező mechanizmust, melynek során az ember tudat alatt úgy utasítja vissza a saját, számára elfogadhatatlan attribútumait, hogy azokat a külső világban lévő egyénekre vagy tárgyakra alkalmazza. Például egy udvariatlan ember másokat azzal vádolhat, hogy udvariatlanok.</p>	<p>Psychological projection was conceptualized by Sigmund Freud in the 1900s as a defense mechanism in which a person unconsciously rejects his or her own unacceptable attributes by ascribing them to objects or persons in the outside world. For example, a person who is rude may accuse other people of being rude.</p>
---	---

A lason hárá „tízparancsolata”

1. Ne beszéljünk senkiről se a háta mögött, őt negatív színben feltüntetve. Még akkor sem, ha igaz.
2. Ha egy állítás végső soron fizikai, anyagi, vagy érzelmi kárt okozhat valaki másnak, az is lason hárá. A szemtől szembe mondott bántó szavak is lason hárának számítanak.
3. Még ha humorosan is emlékeztetünk valakit egy korábbi kellemetlenségre, az is lason hárá, mert ezzel őt zavarba hozhatjuk, még akkor is, hogyha ezt egyáltalán nem akartuk.
4. Magunkról sem mondhatunk lason hárát.
5. A lason hárá minden formája (írás, testbeszéd, szóbeli tanácsok, stb.) tilos.
6. Különösen súlyos vétség egy közösség ellen együttesen beszélni. A gyerekekről szóló sértő megjegyzések is lason hárának számítanak.
7. Még a legközelebbi rokonaink társaságában sem megengedett a lason hárá.
8. Ha mindenki tudja, akkor sem kell még egyszer elmondani.
9. Azt sem mondhatjuk el valakinek, ha valaki más állított róla valamit, mert ezzel csak ellenségeskedést okozunk.
10. A lason hárá hallgatása is tilos. Mindig a jót kell feltételezni a másiról. Ha valakitől hallottuk, lehet, hogy pontatlanul tudja. Ha mi láttuk, nem biztos, hogy minden részletet ismerünk.

